

سه کتاب کنفوسیوس

لون یو (منتخبات) ، آیین میانه روی، آموزش بزرگ

اثر

کنفوسیوس

ترجمه دکتر احسان مقدس

Confucius

کنفوسیوس، ۵۵۱ - ۴۷۹ ق.م

سه کتاب کنفوسیوس : لون یو (منتخبات)، آیین میانه روی ، آموزش
بزرگ / اثر کنفوسیوس ، ترجمه احسان مقدس - - تهران : نیلوبرگ ، ۱۳۸۴ .
ص ۲۸۲

ISBN : 964-96054-1-X

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا .

۱ . فلسفه چینی . ۲ . کنفوسیوس ، ۵۵۱ - ۴۷۹ ق.م Confucius - کلمات
قصار . الف . مقدس ، احسان ، ۱۳۴۱ - ، مترجم . ب . عنوان . ج . عنوان : لون یو
(منتخبات) ، آیین میانه روی ، آموزش بزرگ .

۱۸۱/۱۱۲

۷ م ۹۶۱ ک / ۱۲۸ B

۱۳۸۴

۱۰۷۴۱ - ۸۴ م

کتابخانه ملی ایران

نام کتاب : سه کتاب کنفوسیوس

نام مؤلف : کنفوسیوس

نام مترجم : دکتر احسان مقدس

ناشر : نیلوبرگ

چاپ اول : تابستان ۱۳۸۴

شمارگان : ۱۰۰۰

ISBN : 964-96054-1-X

شابک : ۹۶۴ - ۹۶۰۵۴ - ۱ - X

فهرست

صفحه

عنوان

۳	مقدمه مترجم
۵	پیشگفتار
۱۵	کتاب اول - کتاب منتخبات (لون یو)
۱۷	فصل اول
۲۳	فصل دوم
۳۲	فصل سوم
۴۴	فصل چهارم
۵۱	فصل پنجم
۶۳	فصل ششم
۷۵	فصل هفتم
۸۸	فصل هشتم
۹۶	فصل نهم
۱۰۷	فصل دهم
۱۱۵	فصل یازدهم
۱۲۹	فصل دوازدهم
۱۴۲	فصل سیزدهم
۱۵۵	فصل چهاردهم
۱۷۵	فصل پانزدهم

فصل شانزدهم ۱۸۹

فصل هفدهم ۱۹۷

فصل هیجدهم ۲۰۹

فصل نوزدهم ۲۱۷

فصل بیستم ۲۲۶

کتاب دوم - کتاب آیین میانه روی (چونگ یونگ) ۲۳۱

قسمت اول ۲۳۳

قسمت دوم ۲۴۲

قسمت سوم ۲۵۱

کتاب سوم - کتاب آموزش بزرگ (تاهسیو) ۲۶۳

قسمت اول - متن سخنان کنفوسیوس ۲۶۶

قسمت دوم - تفسیر سخنان کنفوسیوس توسط تسینگ فیلسوف ۲۶۸

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه مترجم

عرصه تمدن و اندیشه بشری شاهد ظهور بزرگان فراوانی در نقاط مختلف جهان بوده است و بدون شک کنفوسیوس یکی از بزرگ ترین حکمای جهان باستان به شمار می رود ، که متأسفانه در کشور ما آثار چندانی از وی ترجمه نشده است . شاید علت اصلی چنین مسأله ای گرایش شدید مترجمان به ترجمه آثار فرهنگی جهان غرب باشد و این امر باعث شده است که گنج های فرهنگ و اندیشه شرقی هم چنان نهفته و مدفون باقی بماند . کتاب حاضر ترجمه سه کتاب مقدس آیین کنفوسیوس است که مهم ترین کتاب های مقدس این آیین به شمار می رود و شامل کتاب های : « منتخبات » « لون یو » ، آیین میانه روی « چونگ یونگ » و آموزش بزرگ « تاهسیو » می باشد که تألیف برخی از این کتاب ها را به خود کنفوسیوس نسبت می دهند . اما به نظر می رسد که همه این کتاب سال ها بعد از مرگ وی توسط شاگردان او به رشته تحریر درآمده است ؛ اما به هر حال تمامی این کتاب ها دربرگیرنده اندیشه اوست

دکتر احسان مقدس

آبان ماه ۱۳۸۲

پیشگفتار

زندگی نامه کنفوسیوس

کنفوسیوس در سال ۵۵۱ ق. م در ایالت « شانتونگ » چین به دنیا آمده و در سال ۴۷۹ ق. م در همان جائیز به خاک سپرده شد ، جایی که چینی ها از همان ایام آن را سرزمین مقدس می دانند . نام اصلی او به زبان چینی « کونگ فو تزو » Kung fu Tzu که به معنی « استاد کونگ » است . کنفوسیوس جوان ترین پسر خانواده بود و در عین حال در بین یازده فرزند خانواده تنها پسر بی بود که از نظر جسمی کاملاً سالم بود . پدر او وقتی که کنفوسیوس سه ساله بود از دنیا رفت و در نتیجه او مجبور شد برای کمک به خانواده خود به سختی کار کند .

وی در سن نوزده سالگی ازدواج نمود . در هیچ یک از کتاب های مقدس این دین اشاره ای به همسر کنفوسیوس نشده است ، به جز آن جایی که او پسر خود را به خاطر عزاداری در مرگ مادر رسماً توبیخ می کند . کنفوسیوس دو پسر به نام های « لی » و « پویو » داشت .

« لی » در دوران حیات پدر درگذشت اما « پویو » سال ها بعد از پدر زنده مانده و تعالیم وی را به دیگران منتقل نمود . کنفوسیوس نسبت به اولین شغلی که در آن استخدام گردیده بود بی نهایت وفادار بود .

مدرسه خصوصی کنفوسیوس به تدریج توسعه یافت تا این که تعداد دانش آموزان آن بالغ بر سه هزار نفر شد . او آن قدر سخاوتمند بود که هیچ گاه یک شاگرد فقیر و نیازمند را رد نمی کرد اما از آن ها می خواست که واقعاً سعی و پرکار باشند . وی موضوعاتی نظیر: تاریخ ، شعر ، ادبیات ، فضایل اخلاقی ، سیاست ، علوم طبیعی و موسیقی تدریس می کرد . کنفوسیوس به دانش آموزانی که در هنرهای زیبا ، خطابه ، امور اداری و ادبیات و فضایل اخلاقی از خود توانایی های چشمگیری نشان می دادند علاقه مخصوصی داشت .

وی هم چنین مدتی به عنوان حکمران شهر به خدمت مشغول گردید و سپس در پست هایی نظیر قاضی القضاات ایالت و سرپرست کلی مشاغل انجام وظیفه کرد. کونفوسیوس موفق شد که مردم را به اطاعت، صلح، نظم و حتی تدریجاً به خلع سلاح وادار نماید. از دیدگاه او شرط اولیه در استقرار حکومت درآمد نبوده بلکه انجام وظیفه شایسته توسط تمام افراد است. اما پاره ای دسیسه های داخلی و نیز حسادت ایالت های دیگر که در همسایگی قرار داشتند، وی را وادار به استعفا نمود. کونفوسیوس که از توانایی خود به عنوان یک مصلح اجتماعی مطمئن بود سعی کرد که یک منصب دولتی در ایالت دیگری پیدا نماید، اما در این کار موفق نشد. او شاگردان سرخورده خود را با شور و شغف برای ایجاد اصلاح در سطح جامعه به ایالات مختلف چین روانه نمود.

کونفوسیوس در اواخر زندگی خود با مشکلات فراوانی دست و پنجه نرم کرد و غایت در سن هفتاد و دو سالگی در حالتی از یأس و ناامیدی در گذشت. شاگردان او مدت سه سال برای او عزاداری کردند و یکی از آن ها مدت شش سال تمام در کنار قبر او باقی ماند.

تالیفات کونفوسیوس:

متون مقدس کونفوسیوسی در دو گروه دسته بندی می شوند:

گروه نخست، کتاب هایی هستند که به خود کونفوسیوس نسبت داده می شوند و شامل شش کتاب است که از آن ها به عنوان « متون کلاسیک » نام برده می شود و عبارتند از:

۱- قانون تاریخ (شو کینگ Shu King): مروری بر تاریخ چین.

۲- کتاب چامه ها (شی کینگ Shi King): یک جنگ ادبی دینی و دنیوی.

۳- کتاب تغییرات (آی کینگ I King): کتاب غیبگویی و فال گیری.

۴- کتاب آیین ها (لی کی Li Ki): زبده ای از آداب معاشرت است.

۵ - کتاب بهار و خزان (چون چیو Chun Chiu) : تاریخ محلی ایالت « لو » است .

۶ - کتاب موسیقی (یائو Yao) : که شامل موسیقی متناسب با چاهه ها است . البته برخی افراد ، کتاب دیگری به نام کتاب نیکی به والدین (هسائو کینگ Haisao King) را به کنفوسیوس نسبت می دهند که در حقیقت این کتاب ، کتاب مستقلی نبوده و بخشی از کتاب آیین ها است که بعدها نظر به اهمیت فوق العاده آن به صورت کتاب مستقلی درآمده است .

گروه دوم کتب اربعه (سوشو Ssu Shu) :

این کتاب ها توسط شاگردان کنفوسیوس به رشته تحریر درآمده است و شامل گفتارها ، حکایات و پرسش و پاسخ هایی از کنفوسیوس است که علاوه بر مسائل سیاسی ، اجتماعی بیشتر شامل مباحث اخلاقی می باشند . این کتاب ها عبارتند از :

۱ - کتاب آموزش بزرگ (تا هسیو Ta Hasio) : تعلیماتی در باره تقوا .

۲ - کتاب آیین میانه روی (چونگ یونگ Chung Yung) : در باره میانه روی کامل در زندگی .

۳ - کتاب منتخبات (لون یو Lun Yu) : مجموعه گفتارهای کنفوسیوس است

۴ - کتاب منیوس (منگ ته Meng Tze) : آثار مفسر بزرگ آیین کنفوسیوس است .

تمام کتاب های مقدس کنفوسیوسی اشاره مستقیمی به قدرت متعالی جهان دارند . برای این منظور از سه نام مختلف استفاده شده است که عبارتند از : « شانگ تی » که از نظر لغوی به معنی « حاکم متعال » است ، « تی ین » که به معنی « آسمان » است که این نام گذاری در حدود سه برابر نام گذاری پیشین است و بالاخره « منگ » که به معنی « سرنوشت » است . البته علاوه بر خداوند متعال ، خدایان متعدد دیگری در دین کنفوسیوسی ، چه در آثار ادبی باستانی و چه در مراسم واقعی جدید ، مورد

پرستش قرار گرفته اند. بعضی از آن ها نیروهای مختلف طبیعت، زمین، خورشید، ماه، کوه ها و رودخانه های مهم چین بودند. برخی دیگر نیز ارواح، چهره های افسانه ای و یا تاریخی، نظیر خود کونفوسیوس و یا یک امپراتور باستانی به نام «**Kuang Ni** کوانگ نی» می باشند. امپراتور مذکور به عنوان خدای جنگ الوهیت یافته و در سراسر چین ۱۶۰۰ معبد حکومتی به نام او برپا گردیده است.

کتاب اول - کتاب منتخبات (لون یو):

کتاب لون یو یکی از کتاب های مهم در عرصه شناخت افکار، رفتار و خصایص اخلاقی کونفوسیوس به شمار می رود، این کتاب پس از درگذشت کونفوسیوس، توسط شاگردان وی به نگارش درآمده است و در آن شمه ای از گفتار ها و رفتارهای کونفوسیوس و تعدادی از شاگردان برجسته وی ذکر شده است تا بعدها به عنوان الگو توسط پیروان و مریدان وی مورد استفاده قرار گیرد.

همان طور که ذکر شد، این کتاب تنها شامل سخنان کونفوسیوس نیست بلکه گفتار بسیاری از شاگردان وی نظیر: «**Tzu Lu** تزو لو»، «**Kuang Tzu** کوانگ تزو» «**Yin Yuen** ین یوان» و غیره را در بر می گرفته و در جاهای بسیاری در بر دارنده پرسش و پاسخ استاد با شاگردان مختلف و یا مقامات دولتی مختلف می باشد. مطالب مندرج در این کتاب علاوه بر موضوع سیاست حکومتی، به بحث در باره مسائل دیگری نظیر: موسیقی، تاریخ کهن چین، آداب و رسوم درباری، اخلاق فردی، اخلاق گروهی و اجتماعی، طرز لباس پوشیدن و حتی طرز صحیح غذا خوردن می پردازد.

این کتاب بیست فصل دارد و مطالب آن تا حدودی طبقه بندی شده است. اما با این وجود گاهی مشاهده می شود که پاراگراف بعدی با پاراگراف قبلی از لحاظ یکنواختی موضوع همخوانی ندارد.

موضوع اصلی این کتاب بحث در باره خصوصیات انسانی «جین»: آداب و رسوم «لی»، خصوصیات انسان برتر «چن تزو»: اطاعت از والدین «تا هسیو» و تصحیح واژه ها «تشینگ مینگ» و روش صحیح حکومت می باشد.

از دیدگاه کنفوسیوس پنج رابطه فرادستی و فرودستی در جامعه بشری وجود دارد و در این ساختار باید فرودستان مطیع فرادستان باشند. ازدیدکنفوسیوس این رابطه بین فرزند و والدین؛ برادر بزرگ و برادر کوچک؛ زن و شوهر؛ دوست کهنسال و دوست جوان؛ و بالاخره حکمران و رعیت وجود دارد.

کتاب های زیادی در باره کنفوسیوس نوشته شده است که تعدادی از این کتاب ها به زبان فارسی نیز ترجمه شده است، اما تنها کتابی از کنفوسیوس که چندین بار به زبان فارسی ترجمه شده است، کتاب لون یو است که اولین ترجمه آن با عنوان «منتخب مکالمات کنفوسیوس» است و توسط استاد حسین کاظم زاده ایرانشهر ترجمه و تنظیم شده بود. ایرانشهر این کتاب را از منابع آلمانی به زبان فارسی ترجمه کرده است. چاپ اول این کتاب در سال ۱۳۳۴ توسط بنگاه ترجمه و نشر کتاب منتشر گردید و در طی سال های بعد، بدون تغییراتی، چاپ های متعددی از آن منتشر گردید. کاظم زاده ایرانشهر در این ترجمه خود گزیده هایی از کتاب های مختلف کنفوسیوس نظیر «لون یو»، «چونگ یونگ» و «مینگ تسه» را بنا به سلیقه خود و به طور گزینشی در کنار هم گذاشته و کتاب خود را در نه گفتار نگاشته است و هر گفتاری را به موضوعی اختصاص داده و مطالب مندرج در این کتاب ها را پاره پاره نموده و در فصل مربوط به آن آورده است، و این امر باعث شده است که از اصالت کتاب کاسته شود و بسیاری از مطالب آن که مورد خوشایند مترجم نبوده است حذف گردد. اما با این همه باید افزود که ترجمه ایرانشهر ترجمه ای بسیار روان، خوب و صحیح بوده و با متن اصلی کتاب مطابقت زیادی دارد و مورد استفاده قرار گرفت.

مطلب دیگر این که آقای کاظم زاده ایرانشهر معتقد به وجود عرفان باطنی در تعالیم اخلاقی کونفوسیوس است و گفتار نهم کتاب مکالمات را به این مبحث اختصاص داده است و سعی نموده است با نقل قول برخی از سخنان کونفوسیوس، خواننده را قانع کند که کونفوسیوس به نوعی عرفان معتقد است اما باید گفت که وی در این کار چندان موفق نبوده است، چرا که به نظر نگارنده، زیربنای فکری عقاید کونفوسیوس بر عقل گرایی صرف استوار است و سخنان منطقی، خشک و استوار او بیشتر متکی بر جامعه شناسی و روان شناسی می باشد و هیچ گونه ارتباطی با ماوراء الطبیعه نداشته و اصولاً عرفان در سخنان و آثار وی دیده نمی شود. به هر حال مبحث در این حیطه نیاز به غور و بررسی بیشتر دارد و باید چنین کاری را به مقالات تحقیقی و بررسی های جامع دیگر سپرد.

ترجمه دیگر « لون یو » تحت عنوان هزار اندرز کونفوسیوس است که توسط آقای وحید مازندرانی ترجمه و منتشر شده است.

و بالاخره آخرین ترجمه از « لون یو »، تحت عنوان مکالمات توسط سرکار خانم فریده مهدوی دامغانی از زبان های انگلیسی و فرانسوی ترجمه شده است.

البته کتاب دیگری تحت عنوان « راه کونفوسیوس » با ترجمه خانم گیتی وزیری توسط انتشارات آستان قدس رضوی منتشر شده است که در حقیقت تفسیر چهار کتاب معروف آیین کونفوسیوس با ذکر مقاطعی از کتاب های مذکور است که این کتاب توانست کمک زیادی را در درک افکار و اندیشه ها و طرز برخورد کونفوسیوس با مسائل اجتماعی به بنده بیاموزد.

کتاب دوم - کتاب آیین میانه روی (چونگ یونگ) :

نویسنده کتاب آیین میانه روی تزو سو Tzu su نواده کونفوسیوس و شاگرد تسینگ شن است و چنگ یی Cheng Yi، نوکونفوسیوس گرای بزرگ دوره زمامداری

سلسله سوتگ این اثر را قانون دل خواند ، و مکتب کنفوسیوسی پشت در پشت آن را انتقال داد .

کتاب سوم - کتاب آموزش بزرگ (تا هسیو) :

نویسنده کتاب آموزش بزرگ تسینگ شن Tseng Shen یکی از شاگردان برجسته کنفوسیوس بود که پس از مرگ وی ، با بهره گیری از سخنان و رفتار کنفوسیوس کتاب آموزش بزرگ را نوشت که اثری بی نظیر در مورد تعلیم کنفوسیوسی است . ارزش و مقام تسینگ شن در بین پیروان کنفوسیوس تا آن حد بود که در دیوار معبد کنفوسیوس درست در کنار صحن مقدس او ، جایگاهی را به او و سه رهبر مذهبی دیگر این آیین یعنی ین هوئی Yen Hui ، تزو سو Tzu Su و منسیوس اختصاص داده بودند .

کتاب چهارم - کتاب منیوس :

منیوس شاگرد تزو سو بود و آثار خود را به صورت هفت کتاب برجای گذاشت . اساس فکر و اندیشه او از کنفوسیوس سرچشمه می گرفت و خود او یکی از بزرگترین رهروان و جانشینان سنت کنفوسیوسی به شمار می رفت و توانست آن را به وجهی ممتاز رونق بخشد .

چوهسی Chu His یکی دیگر از نوکنفوسیوس گرایان بزرگ (۱۱۳۰ - ۱۲۰۰ م) با دنبال کردن ردپای دوفیلسوف بزرگ سلسله سونگ به نام های چنگز چنگ هائو Chongs Cheng Hao (۱۰۳۲ - ۱۰۸۵ م) و چنگ یی Cheng Yi پذیرفت که چهار کتاب به نام « کتاب های چهار استاد » شناخته شوند . این کتاب ها عبارت بودند از : آموزش بزرگ ، آیین میانه روی ، منتخبات ، و آثار منسیوس . از آن تاریخ

به بعد، این مجموعه در سرتاسر کشور به نام چهار کتاب معروف شد. در زمان سلسله یوان Yuan هنگام سلطنت امپراتور جین تسونگ (Jen Tsung) (۱۳۱۲ - ۱۳۲۰ م) وقتی امتحان ایالتی دوباره متداول گردید، سوال های امتحانی از چهار کتاب که متون اصلی بودند، مطرح می شد. تحت نظام اقتباس شده در آغاز سلسله مینگ، کتاب تغییرات، کتاب تاریخ، کتاب چامه ها و کتاب آیین ها و تاریخچه بهار و خزان به عنوان پنج علم کهن با یکدیگر تلفیق شدند. در همان تاریخ آموزش بزرگ، آیین میانه روی، منتخبات و آثار منسیوس نیز به عنوان چهار کتاب اصلی مورد توجه فراوان پیروان آیین کونفوسیوسی بود.

در کتاب حاضر از میان چهار کتاب اصلی آیین کونفوسیوس، سه کتاب به فارسی ترجمه شده است که در این سه کتاب سخنان کونفوسیوس ویا تفسیر آن ها آورده شده است، از این رو ترجمه حاضر به نام «سه کتاب کونفوسیوس» نامگذاری گردید. کتاب منسیوس هرچند که حاوی افکار واندیشه های کونفوسیوس است، اما در حقیقت شامل تعالیم، گفته ها و سخنان منسیوس پیشوای دوم آیین کونفوسیوسی و بیانگر نگرش ارتودکسی این آیین است.